Utbildningsutskottets betänkande 1985/86:3

om vissa högskolefrågor

UbU
1985/86:3

Motionerna

1984/85:516 av Maja Bäckström m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen framförts om behov av plats för folkdans och folkmusik i musiklärar- och dansforskarutbildningen.

1984/85:521 av Jan-Erik Wikström (fp) och Karl Erik Eriksson (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att universitets- och högskoleämbetet vid fastställande av utbildningsplan för musiklärarlinje skall beakta de synpunkter som har framförts i denna motion,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen har anförts om forskarutbildning på dansens område.

1984/85:613 av Eva Hjelmström m. fl. (vpk) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen uttalar att de synpunkter som framförts i denna motion beaktas vid fastställande av musikhögskolornas utbildningsplaner,

2. att riksdagen hemställer hos regeringen om ett förslag till en framtida organisation av dansforskarutbildning,

4. att riksdagen uttalar att den svenska folkdansens behov bör beaktas i samband med inrättandet av forskarutbildningar i enlighet med vad som anförts i denna motion.

1984/85:1025 av Ulla Ekelund (c) vari yrkas att riksdagen uttalar att vid en kommande översyn av utbildningsplan för förskollärarlinjen större utrymme ägnas åt livsåskådningsfrågor.

1984/85:1323 av Stina Gustavsson (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående ökad plats för folkmusiken i musikläraruthildningen,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om dansforskarutbildning enligt vad som anförts i motionen.

1984/85:1339 av Gullan Lindblad m. fl. (m, fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande högskolan i Karlstad om fortsatt stabil lärarutbildning.

1984/85:1848 av Görel Bohlin (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär att ämnet barndans tillförs förskoleseminarierna som särskilt ämne,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att fortbildning/kurser i ämnet barndans bör erbjudas redan verksamma förskollärare och att dans gärna knuten till musikskolans verksamhet är önskvärt och värdefullt.

1984/85:1858 av Bertil Fiskesjö (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen begära en översyn av den nuvarande ordningen med verksamhetsberättelse för högskolor och regionstyrelser.

1984/85:1879 av Inger Hestvik m. fl. (s) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att lärarutbildningarna bör utvecklas enligt riktlinjerna i motionen.

1984/85:1916 av Sylvia Pettersson m. fl. (s) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att utbildning om könsroller och jämställdhet skall vara obligatorisk i all grundutbildning för lärare,

2. att riksdagen hos regeringen begär snara åtgärder för en förbättrad fortbildning av lärare och övrig skolpersonal i enlighet med vad som anförts i motionen,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om jämställdhetsforskning.

1984/85:1922 av Björn Samuelson (vpk) vari yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag om avskaffande av kårobligatoriet vid universitet och högskolor.

1984/85:1929 av Ingrid Sundberg (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om alternativa forskarutbildningar vid de humanistiska fakulteterna.

1984/85:1935 av Ulla Tillander (c) och Olof Johansson (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att införa en fri, ospärrad sektor inom högskolans filosofiska ämnesområde.

1984/85:2175 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari – med hänvisning till vad som anförts i den till arbetsmarknadsutskottet remitterade motionen 1984/85:2172 – såvitt nu är i fråga yrkas

1. att riksdagen ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om jämställdhetsfrågorna i lärarutbildningen.

1984/85:2239 av Stig Josefson m. fl. (c) vari – med hänvisning till vad som anförts i den till arbetsmarknadsutskottet remitterade motionen 1984/85:2238 – såvitt nu är i fråga yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om satsning på utbildning och forskning i Malmöhus län.

1984/85:2316 av Karin Andersson m. fl. (c) vari – med hänvisning till vad som anförts i den till arbetsmarknadsutskottet remitterade motionen 1984/85:2312 – såvitt nu är i fråga yrkas

1. att riksdagen begär att regeringen uppdrar åt skolöverstyrelsen och universitets- och högskoleämbetet att göra en utvärdering av hur skolans mål om jämställdhet omsätts i praktisk handling och hur man vid de olika lärarhögskolorna tacklat jämställdhetsfrågorna.

1984/85:2765 av Christer Eirefelt (fp) och Hugo Bergdahl (fp) vari – med hänvisning till vad som anförts i den till näringsutskottet remitterade motionen 1984/85:2762 – yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen sägs om komplettering av utbildningssystemet.

1984/85:2818 av Ulf Adelsohn m. fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

38. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om inrättandet av en mellanexamen/specialistexamen.

Utskottet

Utskottet behandlar i detta betänkande ett antal motioner vilka har väckts under den allmänna motionstiden under riksmötet 1984/85. De avser en rad skilda frågor som rör högskolan.

Vissa utbildningsplanefrågor m. m.

Varje år väcks motioner med synpunkter på innehållet i olika högskoleutbildningar och med önskemål om ändringar i enskildheter i dessa utbildningar. Vid riksmötena 1982/83 (UbU 1982/83:6 s. 5–6) och 1984/85 (UbU 1984/85:2 s. 22–23) redovisade utskottet fördelningen av ansvaret för innehållet i utbildningslinjer inom högskolan. Av denna redovisning framgår i korthet att riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta allmänna utbildningslinjer och påbyggnadslinjer till dessa. När en linje inrättas antar riksdagen även riktlinjer för utbildningen på den. Riksdagen beslutar också om att linjer och utbildningen på dem skall ändras samt att linjer skall upphöra. Det är utifrån de av riksdagen godkända riktlinjerna som mera detaljerade planer för innehållet i utbildningen fastställs av universitets- och högskoleämbetet, UHÄ (i utbildningsplaner) och av berörda linjenämnder (i lokala planer och kursplaner). Till grund för dessa mera detaljerade planer skall givetvis också andra riksdagsbeslut ligga, när dessa berör resp. utbildning. Av avgörande betydelse för innehållet i olika lärarutbildningar är t. ex. riksdagsbeslut om läroplanerna för grundskolan och gymnasieskolan samt beslut om riktlinjer för innehållet, såsom pedagogiskt program m. m., i barnomsorgen.

Mot den här redovisade bakgrunden anser utskottet – liksom tidigare år – att riksdagen inte bör behandla detaljfrågor beträffande innehållet i utbildningslinjer för vilka riksdagen tidigare antagit riktlinjer av mera övergripande karaktär. Det ankommer på de myndigheter som har ansvaret för utbildningsplaner, lokala planer och kursplaner och ytterst på de för utbildningen ansvariga utbildningsledarna och lärarna att se till att riksdagens intentioner med utbildningen fullföljs utan att riksdagen i efterhand gör några uttalanden i detaljfrågor. Utskottet utgår vidare från att uppföljningar och utvärderingar görs både centralt och lokalt.

Vid riksmötet 1984/85 väcktes ett antal motioner som rör utbildningsplaner, lokala planer och kursplaner för vissa allmänna utbildningslinjer inom sektorn för utbildning för undervisningsyrken. I motionerna 1984/85:516 (s) i denna del, 1984/85:521 (fp) yrkande 1, 1984/85:613 (vpk) yrkande 1 och 1984/85:1323 (c) yrkande 1 hemställs om ett uttalande om folkmusikens plats i musiklärarutbildningen. Barndans bör enligt motion 1984/85:1848 (m) yrkandena 1 samt 2 i denna del ingå i förskollärarutbildningen och i fortbildningskurser för redan verksamma förskollärare (jfr UbU 1982/83:6 s. 15). I förskollärarutbildningen bör vidare, enligt motion 1984/85:1025 (c), beredas större utrymme för livsåskådningsfrågor (jfr UbU 1982/83:3 samt 1982/83:6 s. 14–15). Slutligen begärs i motion 1984/85:1879 (s) yrkande 2 ett uttalande om datakunskap i lärarutbildningen.

Med hänvisning till vad utskottet anfört inledningsvis om det i dag tillämpade systemet beträffande ansvaret för utbildningslinjers innehåll föreslår utskottet att riksdagen avslår de redovisade motionsyrkandena.

Vissa jämställdhetsfrågor

I tre motioner, nämligen 1984/85:1916 (s) yrkande 1, 1984/85:2175 (fp) yrkande 1 och 1984/85:2316 (c) yrkande 1 i denna del, tas upp frågan om utrymmet för jämställdhets- och könsrollsfrågor inom lärarutbildningen. I motion 1984/85:1916 yrkande 2 begärs också snara åtgärder för att förbättra fortbildningen för lärare och övrig skolpersonal i dessa frågor. Universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) bör enligt motion 1984/85:2316 yrkande 1 i denna del göra en utvärdering av hur jämställdhetsfrågorna behandlats vid de olika lärarhögskolorna. Slutligen begärs i motion 1984/85:1916 yrkande 5 ett uttalande om prioritering av jämställdhetsforskning i vad avser undervisningssituationen i klassrummen, t. ex. forskning om metoder för att motverka lärares olika behandling av pojkar och flickor.

I samtliga utbildningsplaner för linjerna inom sektorn för utbildning för undervisningsyrken föreskrivs att de olikheter i mäns och kvinnors situation och villkor i och utanför skolan, som påverkar studie- och yrkesvalet och de olika rollerna i familj, arbete och samhällsliv skall uppmärksammas särskilt i utbildningen. Det ankommer således på de lokalt ansvariga för kursplanerna för lärarutbildningarna och på dem som svarar för undervisningen på dessa linjer att se till att så sker.

Vid högskolan för lärarutbildning i Stockholm (HLS) har en undersökning gjorts av vad som finns skrivet i de olika utbildnings- och kursplanerna om könsroller och jämställdhet och hur sådana frågor behandlas på ett antal utbildningslinjer. Undersökningen har redovisats i oktober 1984 i en rapport Jämställdhetspoäng i lärarutbildningen? Undersökningen betecknas i rapporten som det första steget i ett utvecklingsarbete som syftar till att förändra lärarutbildningen på ett sådant sätt att de blivande lärarna bättre skall kunna behandla jämställdhetsfrågorna enligt läroplanernas intentioner. Vidare betonas vikten av att en diskussion i dessa frågor kommer igång bland lärarutbildare, särskilt med tanke på datateknikens insteg i skolan och flickornas situation därvidlag. Vidare har arbetet med jämställdhetsfrågor vid HLS resulterat i en tvåveckors fortbildningskurs.

I vad gäller fortbildning av lärare erinrar utskottet om att skolstyrelserna kan bevilja ledighet med lön utan avdrag i upp till fem veckor för deltagande i kurser i t. ex. jämställdhetsfrågor.

UHÄ antog år 1977 ett handlingsprogram för jämställdhet inom högre utbildning och forskning. I anslagsframställningen för budgetåret 1986/87 anmäler UHÄ att detta program nu skall utvärderas och revideras.

Vid riksmötet 1981/82 antog riksdagen riktlinjer för övergripande prioriteringar av forskningsområden. Jämställdhetsforskningen angavs därvid som ett högt prioriterat område (prop. 1981/82:106, UbU 1981/82:37, rskr. 1981/82:397).

Utskottet fäster i likhet med motionärerna stor vikt vid jämställdhetsfrågorna. Mot bakgrund av det anförda anser emellertid utskottet att riksdagen inte behöver göra några sådana uttalanden som yrkas i motionerna. Riksdagen bör därför avslå motionerna 1984/85:1916 yrkandena 1, 2 och 5, 1984/85:2175 yrkande 1 samt 1984/85:2316 yrkande 1 i den nu aktuella delen.

Lärarutbildning i Karlstad

Högskolan i Karlstad är enligt motion 1984/85:1339 (m, fp) av stor betydelse för Värmlands län. Motionärerna tar upp några frågor om utveckling av olika utbildningar vid högskolan. Med hänvisning bl. a. till pågående samverkan mellan ämneslärar- och mellanstadielärarutbildningarna yrkas att riksdagen gör ett uttalande om att högskolan i Karlstad skall få behålla en fortsatt stabil lärarutbildning, varmed menas en oförändrad dimensionering (yrkande 3).

Riksdagen beslöt våren 1985 om en ny lärarutbildning för grundskolan (prop. 1984/85:122, UbU 1984/85:31, rskr. 1984/85:366). Vid detta tillfälle fattades inga beslut om dimensionering eller lokalisering. UHÄ har fått regeringens uppdrag att lämna förslag i dessa frågor. Uppdraget redovisas under hösten 1986. Riksdagen får tillfälle att ta ställning till de långsiktiga dimensioneringsfrågorna vid olika högskolor i samband med att regeringen återkommer med förslag grundade bl. a. på UHÄ:s redovisning av sitt uppdrag. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1984/85:1339 yrkande 3.

Småföretagarutbildning i Göteborg m. m.

I motion 1984/85:2765 (fp) begärs åtgärder i syfte att utbilda kunniga företagsledare för småföretag. I motiveringen, som återfinns i motion 1984/85:2762, framförs att det bör ges ekonomiska möjligheter att bibehålla och vidareutveckla den småföretagarutbildning som finns vid universitetet i Göteborg samt annan liknande utbildning.

Under våren 1985 påpekade utskottet med anledning av en motion om utbildning av företagsledare att sådan utbildning kan anordnas såväl inom den kommunala eller statliga vuxenutbildningen som i form av enstaka kurser inom högskolan i den mån resurser finns tillgängliga (UbU 1984/85:30 s. 12). Resurserna för enstaka kurser fördelas av regionstyrelserna och disponeras av de olika högskoleenheterna. Riksdagen bör mot bakgrund av gällande ansvarsfördelning på högskoleområdet inte göra något uttalande

om satsning på småföretagarutbildning i form av enstaka kurser vid universitetet i Göteborg eller någon annan högskoleenhet. Utskottet har inhämtat att fr. o. m. höstterminen 1985 anordnas vid universitetet i Göteborg en inriktning mot småföretagarutbildning inom ekonomlinjen. Av drygt 500 nybörjarplatser på linjen avser 40 denna inriktning. Motionärernas önskemål om småföretagarutbildning i Göteborg, som framfördes i januari i år, torde därmed ha tillgodosetts. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1984/85:2765.

En fri sektor

Riksdagen beslöt vid riksmötet 1978/79 att det dittillsvarande fria tillträdet till vissa utbildningar i högskolan skulle upphöra att gälla den 1 juli 1979 (prop. 1978/79:25, UbU 1978/79:18, rskr. 1978/79:124). Ett av motiven för riksdagens beslut var att formerna för medelsanvisningen till de utbildningar som berördes av det fria tillträdet hade inneburit en urholkning av utbildningens kvalitet eftersom anslagen per årsstudieplats successivt minskat.

I motion 1984/85:1935 (c) yrkas att riksdagen beslutar införa en fri, ospärrad sektor inom högskolans filosofiska ämnesområde. Syftet med förslaget är dels att fylla tomma platser på enstaka kurser inom detta område, dels att ge ökade möjligheter till bildning och allmänbildning utanför de studerandes egentliga yrkesområden.

Frågor om fritt tillträde till vissa delar av högskolan och utnyttjande av tillgängliga utbildningsplatser inom högskolan har ett samband med frågan om hur anslagssystemet är utformat. I 1985 års budgetproposition aviserades en översyn av anslagssystemet och därmed också formerna för medelstilldelning och styrning. Utskottet har inhämtat att en sådan översyn kommer att genomföras. Av intresse i sammanhanget är också antagningssystemet. Tillträdesutredningen (U 1983:03) som överväger frågor om antagningen till högskoleutbildning väntas avlämna sitt betänkande mot slutet av år 1985. I anslagsframställningen för budgetåret 1986/87 har UHÄ diskuterat vissa möjligheter till större flexibilitet i dimensionering och planering av högskoleutbildningen. Inom ramen för en fortsatt totaldimensionering föreslås en större lokal frihet till omfördelning av platser mellan vissa linjer inom den tekniska sektorn samt en ny form av individuella linjer inom den humanistiska grundutbildningen. Anslagsframställningen bereds för närvarande inom regeringskansliet.

Utskottet kan således konstatera att frågor om resursutnyttjande och flexibilitet inom högskoleutbildningen aktualiserats i olika sammanhang. Det pågående och aviserade arbetet med dessa frågor bör inte föregripas. Motion 1984/85:1935 bör avslås av riksdagen.

Högskolornas verksamhetsberättelser

En översyn av den nuvarande ordningen med verksamhetsberättelser för högskolor och regionstyrelser yrkas i motion 1984/85:1858 (c). Motionären betonar att om besparingar skall göras på högskolans område bör detta företrädesvis avse förvaltningen. Därför är det olämpligt att ålägga högskole-

förvaltningen nya arbetsuppgifter, t. ex. verksamhetsberättelserna. Motionären redovisar att kritik förts fram mot den nu gällande ordningen med verksamhetsberättelser och begär att verksamheten omprövas, bl. a. beträffande insamlingen av statistiska uppgifter.

Verksamhetsberättelser från samtliga högskolor och regionstyrelser har funnits i sin nuvarande form endast i några år. I budgetpropositionen år 1985 uttalade dåvarande chefen för utbildningsdepartementet sin tillfredsställelse över att verksamhetsberättelser nu blivit ett reguljärt inslag i högskolemyndigheternas arbete. Detta uttalande görs i anslutning till att en översyn aviseras av anslagssystemet för högskolan och formerna för medelstilldelning och styrning.

Med ett system där det finns ett lokalt inflytande över resursanvändningen är det enligt utskottets mening också nödvändigt att det finns en återrapportering att lägga till grund för ställningstaganden från riksdagen, regeringen och UHÄ. I den mån en ytterligare decentralisering övervägs och införs ökar betydelsen av en sådan återrapportering. Enligt vad utskottet inhämtat har UHÄ inför nästa verksamhetsberättelse i vissa avseenden ändrat anvisningarna till högskolorna med utgångspunkt bl. a. i de synpunkter på berättelserna som kommit in från högskoleenheterna. UHÄ betonar även vikten av att verksamhetsberättelserna inordnas som en naturlig del i det lokala planeringsarbetet.

Utskottet noterar att ett utvecklingsarbete beträffande verksamhetsberättelserna har inletts. Utskottet finner mot bakgrund av det anförda inte någon anledning för riksdagen att göra ett uttalande om översyn av systemet med verksamhetsberättelser för högskolor och regionstyrelser. Utskottet avstyrker därmed motion 1984/85:1858.

Mellanexamen m. m.

Enligt motion 1984/85:2818 (m) yrkande 38 bör riksdagen ge regeringen till känna att en mellanexamen/specialistexamen skall inrättas. En sådan examen skall tillgodose vissa behov på arbetsmarknaden av personer med en längre högskoleutbildning. Denna examen skall inte vara någon etapp inom forskarutbildningen. I motion 1984/85:1929 (m) yrkas att en alternativ forskarutbildning skall införas vid humanistisk fakultet som innebär att en etapp av forskarutbildningen avslutas med filosofie licentiatexamen motsvarande den som numera finns inom t. ex. teknisk och teologisk fakultet.

Utskottet har vid tidigare tillfällen behandlat frågor om en etappavgång inom forskarutbildningen och införande av en mellanexamen, senast vid riksmötet 1983/84 (UbU 1983/84:28 s. 26–27). Utskottet redovisade då att riksdagen vid riksmötet 1978/79 (prop. 1978/79:119 s. 49, UbU 1978/79:44, rskr. 1978/79:391) godkände att ett system med etappavgångar ur forskarutbildningen skulle utvecklas. Dessa etappavgångar skulle dels utgöra naturliga, avslutade moment inom forskarutbildningen, dels ge en utbildning som svarar mot ett arbetsmarknadsbehov. Sedermera har bestämmelser införts i högskoleförordningen (1977:263, 8 kap. 7 a och 8 §§) om att forskarutbildning skall anordnas så att den sker i etapper om det är ändamålsenligt och möjligt. UHÄ kan föreskriva att en examensbenämning får knytas till ett

utbildningsbevis avseende en sådan etapp varvid benämningen bör utformas så att den ger en meningsfull information om utbildningens omfattning, innehåll eller huvudsakliga inriktning.

UHÄ har den 1 februari 1982 utfärdat föreskrifter om examensbenämningen teknisk licentiatexamen, den 21 mars 1983 om examensbenämningen teologie licientiatexamen, den 16 maj 1983 om examensbenämningen filosofie licentiatexamen avseende ämnen inom matematisk-naturvetenskaplig fakultet (motsvarande), den 15 juni 1984 om examensbenämningen juris licentiatexamen avseende ämnen inom juridisk fakultet, den 15 juni 1984 om examensbenämningen filosofie licentiatexamen respektive ekonomie licentiatexamen avseende ämnen inom samhällsvetenskaplig fakultet (motsvarande) samt den 10 juni 1985 om examensbenämningen filosofie licentiatexamen avseende ämnen inom humanistisk fakultet (motsvarande).

I vad gäller längre högskoleutbildningar som inte är en etapp inom forskarutbildningen erinrar utskottet om att det i dag finns ett antal påbyggnadslinjer på de allmänna utbildningslinjerna. Bland UHÄ:s förslag om nya linjer budgetåret 1986/87 finns också en s. k. specialistlinje inom den tekniska sektorn som – om den genomförs – avses tillgodose behov på arbetsmarknaden där det är nödvändigt att snabbt avhjälpa brist på personer med lämplig längre högskoleutbildning, t. ex. på data- och elektronikområdet.

I 1985 års budgetproposition aviserades en samlad översyn av forskarutbildningen. Den 28 mars fick UHÄ i uppdrag att göra en sådan översyn. En av de frågor som skall belysas gäller etappavgångarna. UHÄ skall redovisa och sammanfatta de erfarenheter som finns. Utskottet förutsätter att denna översyn klargör bl. a. hur etappavgångarna motsvarat arbetsmarknadens behov av personer med längre högskoleutbildningar och om det finns anledning att utifrån gjorda erfarenheter göra förändringar och eventuella kompletteringar av det hittillsvarande systemet.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1984/85:1929 och 1984/85:2818 yrkande 38.

Dansforskarutbildning och folkdans

I motionerna 1984/85:516 (s) i denna del, 1984/85:521 (fp) yrkande 2, 1984/85:613 (vpk) yrkandena 2 och 4 samt 1984/85:1323 (c) yrkande 2 hemställs om förslag om dansforskarutbildning innefattande bl. a. ämnet folkdans. I motionerna hänvisas till ett utredningsarbete utfört på uppdrag av UHÄ (redovisat i UHÄ-rapport 1982:33) som avser dansvetenskapens ställning inom högskoleorganisationen. Motionärerna anser att det är av största kulturpolitiska vikt att förslagen i utredningen genomförs och att svensk folkdans behov därvid beaktas.

Utskottet erinrar om att den utredning som gjorts på uppdrag av UHÄ och som motionärerna hänvisar till nu har remissbehandlats och lagts till grund för ett förslag i UHÄ:s anslagsframställning för budgetåret 1986/87. Enligt detta förslag bör 590 000 kr. anvisas för start av ett centrum för dansforskning i Stockholm. I utredningen, som förslaget grundas på, finns folkdansen med som en del av ämnesområdet. Utskottet anser att riksdagen inte nu bör ta

ställning till motionärernas förslag då UHÄ:s anslagsäskanden beträffande bl. a. dansforskning för närvarande bereds inom regeringskansliet. Med det anförda avstyrks motionerna 1984/85:516 i denna del, 1984/85:521 yrkande 2, 1984/85:613 yrkandena 2 och 4 samt 1984/85:1323 yrkande 2.

Forskning i Malmöhus län

I motion 1984/85:2239 i denna del yrkas att riksdagen skall ge regeringen till känna vad som anförts i motionen om en satsning på forskning i Malmöhus län. Motiveringen till motionen återfinns i motion 1984/85:2238. Motionärerna anser att en sådan samverkan som nu finns mellan näringslivet och universitetet i Lund inom forskarbyn Ideon skulle kunna förläggas även till andra kommuner, såsom till Malmö. Vidare anser de att samverkan mellan universitetet, näringslivet och kommunerna borde etableras inom jordbruks- och livsmedelsområdena och lokaliseras till t. ex. Hörby.

Utskottet har vid tidigare tillfällen konstaterat att det ankommer på universitetet i Lund att besluta om någon del av verksamheten skall lokaliseras till annan ort och om universitetet skall samverka med t. ex. kommuner. Utskottet anser att riksdagen bör avslå motion 1984/85:2239 i denna del.

Kårobligatoriet

I motion 1984/85:1922 (vpk) yrkas att riksdagen skall begära förslag om avskaffande av kårobligatoriet vid universitet och högskolor. Obligatoriet strider enligt motionärerna mot varje människas rätt att själv avgöra vilka föreningar han eller hon vill vara med i.

Utskottet behandlade ett liknande motionsyrkande senast vid riksmötet 1984/85. I betänkandet 1984/85:2 (s. 12–13) anfördes bl. a. att om det obligatoriska medlemskapet skulle ersättas av ett frivilligt, skulle detta förutsätta antingen en avsevärt sänkt ambitionsnivå i fråga om både studerandefacklig och studiesocial service eller ett behov av betydande statliga bidrag för verksamheten. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1984/85:1922.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *folkmusik i musiklärarutbildningen*

att riksdagen avslår motionerna 1984/85:516 i denna del, 1984/85:521 yrkande 1, 1984/85:613 yrkande 1 och 1984/85:1323 yrkande 1,

2. beträffande *barndans i förskollärarutbildningen*

att riksdagen avslår motion 1984/85:1848 yrkande 1 samt yrkande 2 i denna del,

3. beträffande *livsåskådningsfrågor i förskollärarutbildningen*

att riksdagen avslår motion 1984/85:1025,

4. beträffande *datakunskap i lärarutbildningarna m. m.*

att riksdagen avslår motion 1984/85:1879 yrkande 2,

5. beträffande *könsrolls- och jämställdhetsfrågor i lärarutbildning*
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:1916 yrkande 1 och 1984/85:2175 yrkande 1,

6. beträffande *jämställdhetsfrågor i fortbildning av lärare och skolpersonal*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1916 yrkande 2,

7. beträffande *uppdrag till universitets- och högskoleämbetet beträffande jämställdhetsfrågor*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2316 yrkande 1 i denna del,

8. beträffande *jämställdhetsforskning*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1916 yrkande 5,

9. beträffande *lärarutbildning i Karlstad*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1339 yrkande 3,

10. beträffande *småföretagarutbildning i Göteborg*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2765,

11. beträffande *en fri, ospärrad sektor inom högskolan*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1935,

12. beträffande *översyn av systemet med verksamhetsberättelser för högskolor och regionstyrelser*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1858,

13. beträffande *filosofie licentiatexamen avseende ämnen inom humanistisk fakultet*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1929,

14. beträffande *mellanexamen/specialistexamen*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2818 yrkande 38,

15. beträffande *dansforskning m. m.*
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:516 i denna del, 1984/85:521 yrkande 2, 1984/85:613 yrkandena 2 och 4 samt 1984/85:1323 yrkande 2,

16. beträffande *forskning i Malmöhus län*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2239 i denna del,

17. beträffande *avskaffande av kårobligatoriet*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1922.

Stockholm den 7 november 1985

På utbildningsutskottets vägnar

Georg Andersson

Närvarande: Georg Andersson (s), Helge Hagberg (s), Ylva Annerstedt (fp), Lars Svensson (s), Birgitta Rydle (m), Barbro Nilsson (s), Lars Leijonborg (fp), Göran Allmér (m), Margareta Hemmingsson (s), Larz Johansson (c), Björn Samuelson (vpk), Marita Bengtsson (s), Birger Hagård (m), Kristina Svensson (s) och Marianne Andersson (c).

Reservationer

1. En fri, ospärrad sektor inom högskolan (mom. 11)

Birgitta Rydle, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar "Frågor om" och slutar "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Utskottet, som instämmer i motionens syfte, vill erinra om att redan det nuvarande systemet medger en förenklad antagning till enstaka kurser. I praktiken borde det alltså vara möjligt att mycket snart uppnå det uppställda målet med en fri, ospärrad sektor inom högskolans filosofiska ämnesområde. Det arbete inom utbildningsdepartementet med en översyn av anslagssystemet och formerna för medelstilldelning som aviserats i 1985 års budgetproposition bör bedrivas med kraft och förslag framläggas, som gör det möjligt för varje universitet och högskola att direkt ta ansvaret för utbildningsutbudet inom den filosofiska sektorn. Antagningssystemet bör också formellt utformas på ett sådant sätt, att en fri, ospärrad sektor kommer till stånd inom det filosofiska ämnesområdet. Riksdagen bör således bifalla motion 1984/85:1935.

dels att utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande *en fri, ospärrad sektor inom högskolan*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:1935 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. En fri, ospärrad sektor inom högskolan m. m. (mom. 11)

Ylva Annerstedt (fp), Lars Leijonborg (fp), Larz Johansson (c) och Marianne Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar "Utskottet kan" och slutar "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att den aviserade översynen av högskolans anslags- och styrsystem bör utvidgas till att avse även en utvärdering av linjesystemet. Inom vissa utbildningsområden med klart definierade yrkesmål är linjer med ungefär nuvarande karaktär naturligt också i framtiden. Inom andra områden kan det visa sig lämpligt att bibehålla linjens roll som stöd för den enskilde studentens studieval, men samtidigt bör en större flexibilitet och valfrihet eftersträvas inom systemets ram. Därvid bör även någon form av ett friare tillträde till det filosofiska ämnesområdet övervägas. Linjernas betydelse för administration och resursfördelning bör med ett sådant system kunna minska. Detta skulle vara ett bidrag till strävandena att avbyråkratisera högskolan. Utskottet anser att riksdagen med anledning av motion 1984/85:1935 som sin mening bör ge regeringen till känna vad utskottet här anfört.

dels att utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande *linjesystemet och en fri, ospärrad sektor*
att riksdagen med anledning av motion 1984/85:1935 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Mellanexamen m. m. (mom. 14)

Birgitta Rydle, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar "I vad" och slutar "yrkande 38" bort ha följande lydelse:

Genom det beslut som UHÄ tagit i juni 1985 om filosofie licentiatexamen avseende ämnen inom humanistisk fakultet (motsvarande) har motion 1984/85:1929, som väcktes under den allmänna motionstiden i januari i år, blivit tillgodosedd. Den bör därför avslås av riksdagen.

Mellan-/specialistexamen bör normalt vara ett slutmål och därför inte utgöra en etapp inom forskarutbildningen. Den skall också vara möjlig att erhålla vid varje fakultet och inom varje ämne. Enligt utskottets mening bör en specialistexamen anpassas till de krav som ställs på en längre akademisk utbildning med specialiseringar på särskilda områden för arbete som t. ex. ingenjör, tekniker, administratör eller lärare på gymnasienivå. Detta behov kan inte tillgodoses inom ramen för påbyggnadslinjer. Den av utskottet förordade specialistexamen bör kunna benämnas licentiatexamen. Benämningen anknyter då till den nivå på vilken utbildningen förutsätts ligga. Riksdagen bör således bifalla yrkande 38 i motion 1984/85:2818.

dels att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. beträffande *mellanexamen/specialistexamen*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2828 yrkande 38 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

4. Avskaffande av kårobligatoriet (mom. 17)

Björn Samuelson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar "Utskottet behandlade" och slutar "motion 1984/85:1922" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med motionärerna i motion 1984/85:1922 att kårobligatoriet vid universitet och högskolor bör avskaffas. Studentkårer bör vara enbart fackliga sammanslutningar. Alla övriga uppgifter som i dag åvilar studentkårerna bör övertas av stat och kommun. Regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med förslag i dessa frågor. Vad utskottet här anfört bör riksdagen med anledning av motionen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 17 bort ha följande lydelse:

17. beträffande *avskaffande av kårobligatoriet*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:1922 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

gotab Stockholm 1985 83494